

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

fahs

FAHS NUMMER 1 MARTS 1998

Ny ansvarshavende redaktør

Med dette nummer af FAHS tager vi hul på en ny årgang af foreningens populære tidsskrift, som sammen med årbogen giver vore medlemmer så meget for pengene, at kontingentet næppe dækker udgifterne til alle disse publikationer. Med årsskiftet har FAHS tillige fået en ny ansvarshavende redaktør, idet bibliotekar Eva Stenniche har afløst Lars Bjørn Madsen på denne post. En lidt utaknemmelig post, som indebærer en målbevidst søgen efter dét stof til vort blad, som vi hver gang regner med vil strømme ind til, i hvert fald, næste nummer. Det hænder da også i ny og næ, at en af vore kære medlemmer forbarmer sig over os og lader sin indgående lokalhistoriske viden tilflyde resten af medlemskaren i form af en artikel, endog i sjældne tilfælde forsynet med de billeder, som redaktionen normalt skal støve hele Frederiksborg Amts arkiver og museer igennem for at finde. Det er i sandhed ikke nemt at imødekomme vore læsers behov for god og spændende lokalhistorisk sengelæsning, når vi bliver svigtet af alle, dem der af en eller anden grund ikke tør viderebringe deres store viden om lokalområderne. Må jeg som afgangens redaktør bønfulde vore læsere om at gøre livet let for vor nye redaktør i form af godt stof til vort blad. Lad være med at påstå, at I ikke kan skrive, før vi har ladet os overbevise ved at se materialet. En lille notits om løst og fast kan være ligeså spændende læsning som museumsinspektørens 6 sider kildekritiske artikel. Det kan også være et sjovt billede fundet på loftet, som kunne have interesse for en større kreds. Vor ny redaktør modtager hellere for meget end for lidt. Og skulle der være interesserede med avanceret EDB-udstyr tilkoblet telefonnettet, så bringer vi redaktørens e-mail adresse her: reklame@post10.tele.dk. Så er der ingen undskyldninger overhovedet. God arbejdslyst kære medlemmer!

fahs

REDAKTION

Bibliotekar
Eva Stenniche
(ansvarshavende red.),
Museumsinspektør
Lars Bjørn Madsen

FAHS er et medlemsblad for Frederiksborg Amts Historiske Samfund og udkommer 4 gange årligt: 1. marts, 15. maj, 1. september og 1. december. Deadline er 1 måned før udgivelsesdatoen. Artikler til bladet sendes til FAHS, Helsingør Kommunes Biblioteker, att. Eva Stenniche, Lundegade 13, 3000 Helsingør. Tlf: 4928 3622, fax: 4928 3627. Medlemskab og kontingent: Helsingør Teaterforening, Havnepladsen 1, 3000 Helsingør. Telefon: 4920 0811.

Tryk: A-print,
Espergærde
Lay-out, sats og
tilrettelæggelse:
Lars Bjørn Madsen

Hviderne i Naturparken mellem Farum og Slangerup

af Troels Brandt

Borgkæden langs ådalene

Mellem Farum, Lynge, Uggeløse, Slangerup, Jørlunde, Slagslunde, Gamløse og Værløse ligger et forholdsvis uberørt naturområde med marker, skove, søer og ådale. Her oprettede man i 40'erne „Naturparken mellem Farum og Slangerup“, som udover smuk natur også rummer spor af stor aktivitet fra istiden indtil 1400-tallet.”

I vikingetiden var vandstanden i Roskilde Fjord knap ½ meter højere end nu, så selv om dræning og vandudvinding har reduceret vandmængden og tørlagt en række søer og moser, var landskabsformer og åløb ikke væsentligt forskellige fra i dag.

Teorien om en sejlroute på tværs via åsystemet anses af fagfolk for urealistisk, men der synes at være et påfaldende system i oldtidsvejene langs vandskellet og de usædvanligt tæt beliggende hovedgårde og voldsteder fra middelalderen. Naturparkens Tunnel- og smeltevandsdale var en hindring for en landtrafik, som ikke var uvæsentlig, da Vender og vikinger hærgede farvandene. Hovedvejene mellem Roskilde/Lejre og Nordsjælland/Sverige krydsede de større åer ved bla.a. Slangerup, Bastrup, Farum, Værebros og Gammelvad nær Knardrup.

Nær disse overgange finder vi de gamle hovedgårde - næsten alle placeret ensartet på små næs ved søerne. Der var snarere tale om vold- og palisadeanlæg end om stenborge, men allerede i 1939 var Vilh. Lorenzen inde på, at anlæggene strategisk synes at have en fælles overordnet struktur - som en borgkæde.

Hvidegodset

Erik Ulsig påviste i sin afhandling i 50'erne, at der synes at have ligget et stort sammenhængende Hvidegods i og omkring Naturparken afgrænset af Jørlunde i vest, Ledøje/Sengeløse i syd, Hørsholm i øst og Nr. Herlev i nord.

Hovedgårdene i området er Hørsholm, Farumgård, Bastrup, Langsøhus, Krageholm (Kratgården), Slangerup, Græse, Hagerup, Borren ved Jørlunde, Slagslunde, Jonstrup, Knardrup, Veksø, Smørum, Ledøje, Bytte (Sengeløse). Der savnes kun Hvideforbindelse til Roskildebispens Farumgård og Slagslunde og til kongsgården i Slangerup.

Man skal være opmærksom på, at godserne ikke lignede den nyere tids godser, idet der primært var tale om enkeltgårde styret fra større bryde- eller hovedgårde. Der var mange

andre jordejere i området, så et sammenhængende gods betød blot, at Hviderne var dominerende jordejere i området, mens man i andre områder alene havde enkelte spredte gårde - det såkaldte strøgods.

Da hovedgårdsanlæggene øjensynligt var ejet af Hviderne, og da Roskildes Hvide-bisper fra Hjortholm Len (Frederiksdal) styrede Mølleåen øst for Farum, har Hviderne med borgkæderne kunnet kontrollere al landtrafik gennem Nordsjælland. Er det en af kilderne til Hvidernes styrke og rigdom?

Hvor stammer Hviderne fra?

Skjalm Hvide - Kong Erik Ejegods trofaste jarl på Sjælland - var stamfader til den mest betydelige slægt i Danmark efter kongeslægten i 11-1200tallet. Vi er alle flasket op med historien om disse såkaldte Hvider - herunder også, at de alle stammede fra Fjenneslev-egnen, mens kongens frillesøn Erik Ejegod blev født i Slangerup, hvor hans mødrene slægt muligvis boede.

Der er imidlertid ingen dokumentation for, at Hviderne stammede fra Fjenneslev-egnen. Skjalms søn Asser Rig boede angiveligt i Fjenneslev, men resten af billedet er muligvis fortegnet. Hvidernes historie er primært skrevet i Asser Rigs kloster i Sorø, hvor munkene kun interesserede sig for de ejendomme, de selv havde fået i arv og gave fra Hviderne. De strategisk vigtige ejendomme må slægten normalt have beholdt, og man kan derfor ikke forvente at finde dem i de tidligste

dokumenter, som var kirkens værn mod utilfredse efterkommere. Kloster-gaverne var sandsynligvis først og fremmest deres strøgods nærmest klosteret.

Skal man følge de kendte dokumenter, er det lige så sandsynligt, at Skjalm stammede fra Herredsbyen Jørlunde som fra Fjenneslev. Det ville samtidig forklare det mærkelige sammentræf, at Skjalm ejede hele nabobyen til Erik Ejegods fødeby. Var de slægtninge eller bekendte fra ungdommen?

Skal man i stedet følge ovennævnte resonnementer om kilderne, er det vel mere sandsynligt, at Skjalm stammede fra f.eks. Knardrup-godset i Jørlunde Herred, som først dukker op for alvor i gavebrevene efter Hvideslægten's fald fra tinderne, og som netop var sæde for Hvidernes største godsejer - Skjalms sønnesøn Sune Ebbesen.

Suneslægten på Knardrup

Sorøhistorikerne henfører Skjalms sønnen Ebbe til bl.a. Bjernede, men ingen har rejst tvivl om, at Knardrup-borgen var hovedsæde for Ebbes slægt. Ebbe Skjalmsøn mødes først under kong Niels og var Sjællands hærchef under Svend Grathe. Han døde i 1150, hvorefter sønnen Sune Ebbesen blev borgherre på Knardrup. Sune var sammen med fætrene Absalon og Esbern Snare Valdemar den Stores nærmeste rådgivere, og Poul Nørlund påviste i 1927, at Sune må have været Sjællands Største godsejer med jord svarende til mindst 3 herreder.

Sune blev stamfader til en af tidens

dominerende slægter. Hans søn Ebbe overtog Knardrup, men de yngre sønner Anders og Peder blev bisper i Lund og Roskilde. Anders blev som kansler og ærkebisp en af middelalderens største danske kulturpersonligheder, men de fleste kender ham som bisp med Dannebrog i Estland. Mandslinien uddøde snart, men blandt efterkommerne i kvindelinen finder vi i de næste 150 år bl.a. ærkebisperne Jacob Erlandsen og Jens Grand, mindst 6 andre ærke- og Roskildebisper, drosterne Jon Little og Peder Høseøl, kong Jon Sverkersen af Sverige, grev Jacob af Nørrejylland (hovedmand bag mordet på Erik Klipping?) og marsk Stigs 3. hustru.

Ebbe blev dræbt i Sverige allerede i 1208, da han forgæves støttede svigersønnen kong Sverker. Lillebroderen Jacob var en af Valdemar Sejrs støtter - officielt kongelig hovedsmand på Møn, men en del af hans arvede storgods lå i Ledøje, Smørum og Stenløse.

Knardrup blev overtaget af Peder Ebbesen, som døde i 1256. Han blev øjensynligt afsat som foged af Erik Plovpenning under dennes strid med Roskildebispen. Mandslinien uddøde mellem 1256 og 1274 med Peders sønner Torben og Peder, som vi intet ved om. Meget tyder på, at sidste borgherre blev svigersønnen Absalon Andersen, som døde på ukendt vis mellem 1284 og 1288. Han var Esbern Snareætling og svoger til Erik Plovpenningens morder, Lave Gudmundsen.

Knardrupborgen, som i 1325 blev kloster,

lå ved den nuværende Knardrupgård mellem Værebros Å og Kirkesøen. Vi kender ikke noget til dens udseende.

Suneslægten og kongemagten

Under Valdemar den Store, Knud og Valdemar Sejr optræder Knardrup-Hviderne ustandselig i kilderne, men det er i selskab med kongen - vi hører næsten aldrig om deres hjem.

Senere kom en stor del af Hviderne i opposition til kongemagten - en opposition, som peger i retning af Hvide-kredsen omkring Roskilde Domkirke, som bl.a. Jacob Erlandsen og Jens Grand havde tilknytning til. En væsentlig årsag var, at kongerne forgreb sig på kirkegodset, som Hviderne havde skænket og bestyrede.

Disse Hvider satsede på Abelslægten, og to af dem myrdede Erik Plovpenning. Flere af dem blev også dømt for at stå bag mordet på Erik Klipping, selv om mange forskere kalder det justitsmord. Påstanden er utvivlsomt korrekt, når man ser på juridisk bevis, men når man gennemgår historien med Hvide-øjne, forekommer deres motiv helt oplagt. Det ligner en mislykket kopi af mordet på Erik Plovpenning.

Sammenhæng mellem Bastrup og Langsøhus?

I Naturparkens nordlige tunneldale ligger ruinerne af Bastrup-tårnet og voldstedet Langsøhus.

På Langsøhus signerede Erik Klipping i 1274 et gavebrev udstedt her af Peder Ebbesens eneste datter Cecilie - Absalon Andersens hustru. Langsøhus

har efter al sandsynlighed været et „knopskud“ på Knardrup, og da vi aldrig siden hører om Langsøhus, kan årsagen være, at anlægget blev ødelagt ved inddragelsen af Knardrup.

Bastrup-tårnet har altid været en gåde. Det er bygget omkring 1125 under kong Niels, og der er almindelig enighed om, at brevvidnet Ebbe af Bastetorp kun kan være Ebbe Skjalmsen fra naboborgen Knardrup. Tårnets dimensioner er udtryk for en sådan magtdemonstration, at den på det tidspunkt kun kan skyldes kongemagten eller Hviderne. Kongen har næppe provokeret ved at placere en stærk borg og en fremmed foged i sin betroede støttes territorium, så tårnet må være opført af Ebbe Skjalmsen -

Bastrup-tårnet tegnet af Fr. Sedivy til Illustreret tidende 1884.

vel i egenskab af foged - for egne eller kongelige midler. Naturligvis kan Bastrup være en selvstændig hovedgård, men byggestilen harmonerer ikke hermed, og man skal bemærke, at Bastrup og Langsøhus ligger i samme kirkesogn. Tårnet har vel skullet kontrollere hovedvejen langs vandskellet i Bastrup Sø's vestende, og dette har samtidig været oplagt som fogedens tilflugtssted og fængsel i forbindelse med Try eller Lyng Herred.

Peder Ebbesen var meget forbitret over at miste en fogodstilling. Det er nærliggende at antage, at det skyldtes,

at også han var foged i Bastrup, hvor ved en fremmed blev indsat i hans eget territorium.

Et gammelt sagn fortæller om ridderen fra Langsøhus, som måtte flygte fra sin brændende gård til Bastrup-tårnet. Han lukkede fangerne ud, for at de skulle hjælpe ham mod fjenden. I stedet slog de ham ihjel. Et andet sagn fortæller om en løngang mellem Bastrup og Langsøhus.

Historien kan ikke bygges på gamle sagn, men man skal bemærke, at de lokale har fortalt om en meget traditionel konstellation, som de næppe selv har fundet på. Sagnet placerer ingen selvstændig herre på Bastrup, så herren fra Langesøhus kunne selv gå lige ind og lukke fanger ud. Det er jo i virkeligheden underforstået, at herren på Langsøhus var foged på Bastrup. Netop sådan kan man forestille sig, at Langsøhus og Absalon Andersen forsvandt ud af historien, hvis stormændene skulle arrestere ham efter mordet på Erik Klipping, ligesom de fængslede Absalons nevø Lave, søn af Lave Gudmundsen. Både Knardrup og Laves gods blev inddraget som forbrudt gods efter mordet.

Hvidegodsets opløsning

I de gode tider holdt de fleste af Hviderne sammen, hvad enten de var af mandslinie, eller der blot var tale om svogerskab, så det er rimeligt at benytte den brede slægtsdefinition. Med slægtskabet var der oprindeligt forbundet store fordele, men da parløbet med kongemagten ophørte, faldt mange fra, og da slægtskabet efter

mordet på Erik Klipping blev en belastning, gik slægten i opløsning.

Den del af Hvidegodset i Naturparken, som ikke blev konfiskeret og ødelagt, gled øjensynligt over på Jon Jonsen Little (Jons søn Lille-Jon) som arv via moderen - Peder Ebbesens søster. Jon optrådte hele livet på kongens side, og han førte bla.a. kongens sager mod Hvidebisperne Jacob Erlandsen og Jens Grand ved pavestolen. Hans faders oprindelse kendes ikke. Sandsynligvis var han skåning, mens en påstået tilknytning til Hørsholm øjensynligt skyldes hustru eller søn. Først efter Hvide-slægtens oplysning optrådte Jon som Jon Little af Hørsholm. Han må ikke forveksles ved Jacob af Nørrehallands værge Jon Little af Ledøje, som var på Roskilde-Hvidernes parti.

Kollerød i Lyngesogn tilhørte i 1274 Knardrup-Hviderne, men hvorvidt det store Hørsholm-Lynges gods har hørt til Knardrup, vides ikke. En årsag til, at hovedvægten var flyttet til det tyndere befolkede skovland ved Hørsholm, kan være, at Erik Menved ødelagde eller konfiskerede de gamle borge ved vejsystemet i Hvidelandts centrum. Måske derfor begyndte Jon Little og hans arveinder Cecilie og Ingefred af Ganløse af forære det vestlige gods til Esum Kloster, mens Jon selv have sæde på Hørsholm.

En del år senere var Hørsholm-godset ejet af Niels Eriksen Saltensee af Linde, men man ved ikke, hvordan hans første hustru Katrine bragte godset ind i ægteskabet. Første kendte ejer af Hagerup ved Jørlunde var

Niels Eriksens søn Erik - året før at han arvede Hørsholm. De ældst ud-gravne rester i Hagerup stammer fra denne tid, men måske har der ligget en endnu ældre Hvide-borg ved Hagerup Sø eller Jørlunde Sø (Borren?), som forfaldt og blev afløst af Hagerup.

Hørsholm-godset blev købt af dronning Margrethe - måske ved hendes eliminering af adelens borge - men da var hovedparten af det øvrige Hvidegods stort set foræret til kirke og klostre. Det blev enden på Hvidegodset i Naturparken, hvorfra ingen dramatiske begivenheder blev husket i historien - måske fordi sådanne aldrig faldt sted inde i Hvidernes eget magtcenter før Absalon Andersens død. Samtidig mistede vejsystemet sin

betydning, da København blev kongens by i stedet for Lejre/Roskilde. Det tidligere så travle nordsjællandske centrum gled ind i en lang tornerose-søvn, så det mange år senere kunne genopstå som naturpark.

Teorierne ovenfor kan grundlæggende ses som en kombination af Lorenzens, Nørlunds og Ulsigs iagttagelser, men beskrivelsen rummer som angivet yderligere hypoteser, der giver bedre sammenhæng i det historiske puslespil. Pladsen er for lille til argumentation og kildeangivelser, men et fyldigere notat, inkl. en oversigt over 400 medlemmer af slægten, er tilgængeligt på Farums Arkiver og Museer.

Kortet på modstående side viser formodede veje og voldanlæg i 1200-tallet med de lokaliteter, der er omtalt i artiklen. En gennemgang af det topografiske værk Trap Danmark indicerer en påfaldende tæthed af borg- og voldanlæg netop i Naturparkens nærmeste omgivelser. Tætheden i området skyldes ikke, at netop dette område er mere uberørt end andre dele af Nordsjælland, da Traps kilder er ældre end hovedstadens ekspansion. Til gengæld kan udslettelsen af Hvidegodset have en vis betydning, fordi der andre steder som i Farum, er bygget ovenpå de gamle rester. Kort udarbejdet af forfatteren.

Generalforsamling

Frederiksborg Amts Historiske Samfund afholder generalforsamling lørdag den 14. marts i Kulturhuset, Stavnsholtvej 3, Farum.

Arrangementet begynder kl. 14.00 med omvisning i Farums Arkiver og Museer, hvor lederen Henrik Zip Sahne vil fortælle om arkivet og museet. Museumschefen vil tillige vise rundt på institutionen og bl.a. fortælle om det ny indvandrer-museum. Efter omvisningen vil der ca. kl.

15 være kaffebord i Kulturhuset til en pris af 25 kr. pr. pers. for kaffe/te med kage.

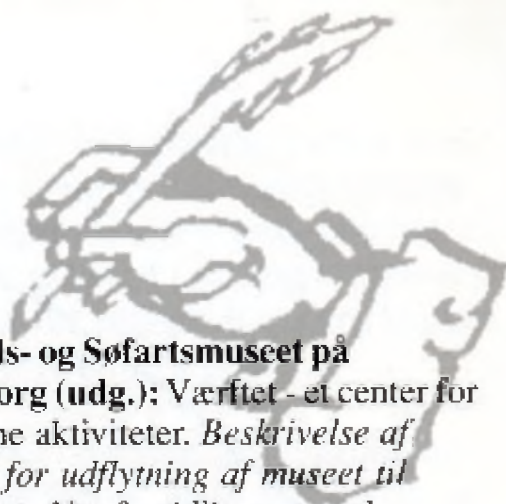
Den ordinære generalforsamling afholdes fra kl. 15.45 (cirkatidspunkt) i Kulturhusets filmlokale med dagsorden iflg. foreningens love (se side 12). Den ny årbog forventes at foreligge på generalforsamlingen, hvor den kan afhentes, så vi dermed sparer de høje forsendelsesomkostninger.

Medlemmer, der ikke kan være til stede ved generalforsamlingen får naturligvis årbogen tilsendt.

Nye bøger

Ved Eva Stenniche og Lars Bjørn Madsen

Eva Lise Bendixen m.fl.: Sættedammen i 25 år. Hillerød 1997.

Mette Bligaard (red.): J.C. Jacobsen og Frederiksborg. Udgivet af Frederiksborgmuseet i forbindelse med udstilling 1997. Indeholder forskellige artikler relaterende til Jacobsen og Frederiksborg. Hillerød 1997.

Ole Blåkilde og Ruth Steen: Alsønderup forsamlingshus Kulsviergården. Beretningen om Aktieselskabet Alsønderup Forsamlingshus, der blev stiftet i 1897 og indtil 1969 var centrum for mange af Alsønderups aktiviteter. Selskabet lod opføre en ny bygning til formålet, som dengang kostede den nette sum af 2.297 kr at opføre, og det var lige, hvad aktiekapitalen kunne bære. Bogen fortæller om landsbylivet i forsamlingshuset og beretter om nye tider, da huset blev afløst af det i 1970-71 opførte bygningskompleks Kulsviergården. Lokalhistorisk Arkiv for Alsønderup og Tjæreby Sogne 1997.

Kjeld Damgaard og Carl Chr. Nielsen (red.): Kystbanen og dens omgivelser. Klampenborg-Helsingør. Espergærde 1997.

Flemming Didriksen: Fragtsejlads. Sammenfattende undersøgelse over erhvervsvilkår, interesse modsætninger og selvopfattelse blandt kystbefolkningen ved Isefjord, Roskilde Fjord og på Nordkysten i vort århundrede. Skrifter / Museet for Holbæk og Omegn 1997, bind 4, s. 3-48.

Niels Eric Grunnet: Egebæksvang Kirke. Espergærde-Snekkersten. Egebæksvang Menighedsråd 1997.

Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg (udg.): Værftet - et center for maritime aktiviteter. *Beskrivelse af projekt for udflytning af museet til Helsingør Værfts tidligere areal.* Helsingør 1997.

Steffen Stummann Hansen: Arkæologiens Farum. Antikvarer, fortidsminder og oldsager. Farums Arkiver og Museer 1997.

Carsten Hess: Dompejagt. *Retssag 1767 ved Jægerspris Birketing om natlig forulempning af tjenestepigen Karen Jensdatter i Over Draaby.* Skalk 1997, nr. 1, s. 14-17.

Christian Larsen: Landsbyen Slangerup 1809-1970. Bind 1: Livet i landsbyen. Historisk Forening for Slangerup Kommune 1997. Anmeldes i næste nummer af FAHS.

Gudrun Lund Meyer: Farums hvem veje hvor. *Beskrivelse af alle Farum Kommunes veje, deres navne og historie. Desuden beskrives en lang række lokaliteter, bl.a. alle gårdene.* Farums Arkiver og Museer 1998. Anmeldes i næste nummer af FAHS.

Sune Hornshøj Svendsen: Majorgaardens historie - fra strømpefabrik til Minnesota Center. *Historien om Majorgaarden på Nordre Strandvej ved Hellebæk.* Hellebæk-Aalsgaard Egnshistoriske Forenings årsskrift 1997.

Søren A. Sørensen: *Hvad hånden former. Kulturlag fra romersk jernalder med spor af støbe- og benmager-virksomhed.* Skalk nr. 1, 1997, s. 5-10.

Besøg i Bernstorffs Palæ i København.

FAHS indbyder til et besøg i Bernstorff's Palæ, Bredgade 42, København, tirsdag den 31. marts 1998 kl. 19.00.

Johan Hartvig Ernst Bernstorff (1712-72), der var født i Hannover, kom i 1732 i dansk tjeneste og var 1744-50 dansk gesandt i Paris, og i 1751 blev han dansk udenrigsminister. Sammen med statsminister A. P. Moltke var Bernstorff medansvarlig for Frederiksstadens tilblivelse og for, at planlægningen blev overdraget til arkitekt Nikolaj Eigtved. I forbindelse med opførelsen af de 4 Amalienborg-palæer, fik Bernstorff og Frederik Ludvig von Dehn, der ligeledes var medlem af konseilet, tildeelt de 2 meget betydningsfulde byggrunde på hver sit hjørne af Bredgade og Frederiksgade. De underordnede sig begge Eigtveds plan om, at der skulle opføres 2 i det ydre helt ens bygninger, som skulle danne overgangsled mellem Amalienborg og Frederikskirken, som var grundlagt, men først stod færdig 145 år senere. Bygningerne skulle ligge som portaler ved indkørslen til Amalienborg fra Bredgade, og haverne skulle støde op til Moltkes og Levetzaus palæer. Begge palæer blev opført i 1752-56 som 3 store pavilloner, der var forbundet med 2 lavere mellembygninger. Fra sin tid som gesandt i Paris var Bernstorff fortrolig med fransk interiørkunst, og han lod franske kunsthåndværkere bidrage til udsmykningen af sit palæ. Det blev et af de fornemste rokokohuse i Danmark. Efter Bernstorffs død arvedes palæet af hans nevø udenrigsminister A. P. Bernstorff og kom til at danne ramme om hans husførelse og repræsentationsforpligtelser. Da han døde i 1797, var det vanskeligt at finde købere,

som selv kunne udnytte palæet. Det blev solgt til en arkitekt og en entreprenør, der opdelte det i flere lejemål. En af lejerne var arveprins Ferdinand, og da han i 1829 blev gift med Frederik den 6.'s datter Caroline, købte kongen palæet til dem. Det dannede nu rammerne om de store fester, som arveprinsen atholdt, indtil hans stadig voksende gæld hindrede ham deri. Efter arveprinsens død i 1863 blev prinsesse Caroline boende i palæet til sin død i 1881. Samme år blev det købt af kong Georg af Grækenland, der kun benyttede stueetagen. Da Christiansborg Slot brændte i 1884, blev Højesteret hjemløs og flyttede ind i Bernstorff's palæ's beletage, indtil de nye lokaler i Christiansborg kunne tages i brug i 1919. I 1896 overlod kong Georg stueetagen til prins Carl og prinsesse Maud, som boede her, indtil prinsen blev konge i Norge i 1905 under navnet Haakon 7. Efter at kong Georg var blevet myrdet i 1913, blev palæet solgt til Det Transatlantiske Kompagni. Da dette brød sammen i 1921, købte forsikringsselskabet Baltica bygningen, hvor det indtil for få år siden havde sit hovedsæde. Østre Landsret, som har til huse Bredgade 59, hvor der tidligere har været operahus, land- og søkadetakademi og efter Christiansborg Slots brand i 1884 hjemsted for rigsdagen i 34 år, har nu retslokaler og kontorer i en del af palæet til afhjælpning af pladsproblemer i forbindelse med oprettelsen af flere afdelinger.

Mag. art. Flenning Jelk vil under vort besøg komme og fortælle om Bernstorff's Palæ, og landsdommer C. J. Kjærsgaard, som har åbnet palæet for os, vil komme til stede. Under besøget vil der blive serveret en forfriskning. Deltagerantal max. 40 personer. Pris 50 kr. for foredrag og forfriskning. Tilmelding skal ske til Aase Zinck, tlf. nr.47 31 13 85 eller til Gudrun Lund Meyer tlf. nr. 42 95 32 05 senest den 15. marts 1998.

Forårsudflugt den 16. maj 1998 til Naturparken mellem Farum og Slangerup.

Vi mødes ved Kalkgaarden, Farumvej 137, Ganløse Ore kl. 12.30. Bus 332 fra Farum St. kl. 12.15 med ank. 12.24.

Formanden for Naturparkens Venner, Troels Brandt vil fortælle om landskabets historie, om oldtidsvejene, vandmøllernes historie, kalkproduktionen og engenes betydning i fortidens landbrug, medens hans guider viser os rundt i området omkring Kalkgaarden, der ligger i den øvre Mølleå-dal. Troels Brandt, som vil være dette blads læsere velkendt for sin artikel side 3-8, er en meget fin amatørhistoriker og en stor kender af Naturparken. Brandt fik Farum Miljøpris 1996 for den plejeplan, han har udarbejdet for de områder, vi skal besøge. Plejeplanen er en plan, som Amtet har godkendt og påbegyndt realiseringen af. Kalkgaarden er en af de meget få gammeldags traktørsteder, der er tilbage i Danmark. Der er ikke meget forandret siden 1927, hvor den nu 90-årige ejer Lisbeth Jacobsens forældre åbnede stedet for publikum. På Kalkgaarden vil der efter turen rundt i Naturparken blive fortalt om dette steds historie, og Troels Brandt vil fortælle om Hvideslægtens borgkæde, som også er en del af Naturparkens spændende historie. På Kalkgaarden kan købes kaffe, te og kage.

Bus 332 afgår fra Kalkgaarden kl. 17.12 med ankomst Farum Station kl. 17.24.

Turudvalget

Dagsorden ved Generalforsamlingen i Farum lørdag den 14. marts. (nærmere omtale side 8):

- 1) Valg af dirigent
- 2) Årsberetning
- 3) Forelæggelse af regnskab
- 4) Valg af bestyrelsesmedlemmer
- 5) Valg af 2 revisorer
- 6) Fastlæggelse af kontingent
- 7) Eventuelt

Busser og S-tog til Farum:

Bus 334 fra Holte St. kl. 13.00 og 13.20 med ank. Farum hhv. 13.20 og 13.42.

Bus 308 fra Frederikssund kl. 13.01 med ank. Farum kl. 13.46.

Bus 500S fra Køkkedal kl. 13.04 og 13.24 med ank. Farum hhv. kl. 13.35 og 13.55.

S-tog fra Kbhv. kl. 12.52 og 13.12 med ank. Farum hhv. kl. 13.32 og 13.52.

FAHS påtager sig intet ansvar for trykfejl eller ændringer i køreplanen.

Kulturhuset ligger få min. gang fra stationen og busstoppesteder.

Frederiksborg Amts historiske Samfunds bestyrelse:

Formand: Henrik A. Bengtsen

Næstformand: Gudrun Lund Meyer

Kasserer: Bent Laurents

Sekretær: Eva Stenniche

Øvrige bestyrelsesmedlemmer:

Anders Alsløv, Flemming Beyer,

Lars Bjørn Madsen, Kenno Pedersen,

Dorrit Rosenborg, Aase Zinck.